

Az államhatalom az osztálytársadalmakban
Az államhatalom és a bérabszolgaság rendszerkritikai elemzése
Készült: SaLa közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával

Bevezetés

A jelen tanulmány a politikai gazdaságtan és az államelmélet klasszikus, valamint modern kritikai megközelítéseit ötvözi. A szöveg központi problémaköre az államhatalom valódi természete az osztálytársadalmakban, különös tekintettel a kapitalista berendezkedésre és az úgynevezett „bérabszolgaság” jelenségére.

Az elemzés módszertani alapját a dialektikus és történelmi materializmus adja, amely a mindenkori gazdasági alapot tekinti a társadalmi-jogi felépítmény meghatározójának.

A dokumentum nemcsak elméleti kategóriákat tisztáz, hanem történeti és jelenkori jogi dokumentumok – az 1949-es sztálini típusú alkotmány és Magyarország hatályos Alaptörvénye – összevetésén keresztül mutat rá a polgári jogegyenlőség és a strukturális gazdasági kényszerek közötti feszültségre.

Az államhatalom feladata

Az államhatalom az osztálytársadalmakban alapvetően az uralkodó osztály érdekeinek megfelelően működik. Legfőbb célja az uralkodó osztály gazdasági és politikai pozícióinak megvédése, az osztályellenség elnyomása, valamint a szemben állók szabadságjogainak akár szélsőséges korlátozása is.

Az osztálytársadalmakban a demokrácia lényegét tekintve az uralkodó osztályok belső érdekegyeztetési és érdekérvényesítési lehetősége. Ezzel szemben a diktatúra különböző formái szintén az uralkodó réteg akaratát valósítják meg, és elsősorban az

osztályellenséggel szembeni hatalmi eszközként szolgálnak.

„Az államhatalom olyan fogalom, amely az állam rendelkezésére álló hatalmi eszközöket jelenti. Ezek az eszközök lehetnek jogi, politikai, gazdasági vagy katonai jellegűek.”

Az emberi jogok és a bérabszolgaság összefüggései

Az emberi jogok eszméje két fő pilléren: az emberi méltóságon és az egyenlőségen nyugszik. Ezen elvek alapján a rabszolgaság és a szolgaság minden formája szigorúan tilos. Ebből adódóan a bérabszolgaság (*wage slavery*) elutasítása – elvben és a gyakorlatban is – szervesen kapcsolódik az emberi jogok egyetemes rendszeréhez.

A témát alapvetően két ellentétes megközelítés jellemzi:

A választási lehetőség illúziója (kritikus álláspont): Bár a munkavállaló jogilag szabad, a létfenntartás kényszere (étel, lakhatás, egészségügyi ellátás) miatt kénytelen eladni a munkaerejét. A valós döntési helyzet így gyakran nem a munka és a szabadidő, hanem a kizsákmányoló feltételek elfogadása és a teljes elszegényedés között dől el.

Önkéntes szerződés és mobilitás (védelmező álláspont): A klasszikus rabszolgával ellentétben – ahol közvetlen fizikai erőszak uralkodik – a modern munkaviszony önkéntes szerződésen alapul. A dolgozónak joga van munkahelyet váltani, vállalkozni, továbbképzéseken részt venni, vagy jobb munkafeltételekért tárgyalni.

Összességében az, hogy a kapitalizmust bérabszolgatartó társadalomnak tekintjük-e, egyéni politikai és gazdaságfilozófiai értékrend függvénye. A fogalom hatásosan világít rá a gazdasági kényszerekre és egyenlőtlenségekre, miközben a rendszer támogatói a jogi szabadságot és a társadalmi mobilitás lehetőségét hangsúlyozzák.

A kapitalista államhatalom

A tőkés állam alapvető feladata – a kapitalista kizsákmányolás biztosítása érdekében – a fennálló társadalmi forma védelme és a bérabszolgaság fenntartása. Ennek elérése érdekében azonban a gyakorlatban az emberi jogok és az emberi méltóság törvényesített megsértése valósul meg.

A kapitalista gazdaság strukturálisan csak az emberi jogok csorbításával, azaz a bérabszolgasággal képes működni. Ennek strukturális alapja a termelőeszközök magántulajdona, amelyet a szocializmus a kollektivizálás révén tör meg.

A kapitalizmus a kizsákmányolás fenntartása érdekében, az államhatalom támogatásával, a társadalmi tudatot is befolyásolja: ideológiai felépítménye révén monopolizálja a világnézetet és az erkölcsöt.

A fasiszta kapitalizmus államhatalma

A kapitalizmus a hanyatlása során a „kapitalista szocializmus” (állammonopolista kísérletek) fázisába jutott, önvédelmét pedig a fasiszta kapitalizmus különböző megjelenési formái szolgálják:

A polgári demokrácia formája: Ez a joguralom látszatával valósul meg – ezt nevezhetjük „*mosolygó fasizmusnak*”.

A nyílt diktatúra formája: A demokráciát nyíltan elvető fasiszta kapitalizmus jellegzetes alaptípusa a hitleri klasszikus fasizmus.

A fasiszta kapitalizmus e két típus mentén, változatos formákban és a történelmi körülményekhez alkalmazkodva valósul meg. A modern tőkés államhatalom feladata, hogy ezeket a fasiszta kapitalista célokat szolgálja.

Alkotmányos keretek és a valósággal való ellentmondásuk

Magyarország hatályos Alaptörvénye: a rendszer alapjainak értelmezése

Az Alaptörvény gazdasági és jogi alapjait a következő pillérek határozzák meg:

Tulajdonjog: „Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. [...] A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.” Ez a védelem egyaránt vonatkozik a személyes tárgyakra és a termelőeszközökre (gyárakra, üzemekre, gépekre).

Vállalkozás szabadsága: „Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.” Ez biztosítja, hogy bárki szabadon birtokolhat vállalkozást és az annak működéséhez szükséges eszközöket.

A kényszer tilalma: „Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani.” / „Senkit sem lehet kényszermunkára igénybe venni.”

Az alkotmányos keretek és a valóság ellentmondása

Mivel az Alaptörvény a piacgazdaságot rögzíti, magát a kapitalista társadalmi-gazdasági berendezkedést nem tekinti jogsértőnek. Emiatt a rendszerkritikai értelemben vett „bérabszolgaság” mint strukturális jelenség nem jelenik meg az alkotmányban, és a törvények nem tiltják a bér munkát.

A bérabszolgaság kritikusai szerint ugyanakkor a munkaerő pusztán áruvá válása alapjaiban sérti a humanizmust, miközben az Alaptörvény II. cikke kifejezetten kimondja: „Az emberi méltóság sérthetetlen.”

Rendszerkritikai következtetés

A tőkés termelés alapja a bér munka és a profitmaximalizálás. Ez a működés strukturális kényszeren alapul: a dolgozónak – örökölt tőke vagy föld hiányában – el kell adnia a munkaerejét a pusztán túlélésért (ételért, lakhatásért, a számlák megfizetéséért).

Ebben az értelemben a munkavégzés nem önkéntes vállalás, hanem a létfenntartás által diktált kényszer. A rendszer így elkerülhetetlenül bérabszolgaságot szül, ami miatt a kapitalizmus keretein belül az emberi méltóság valódi megvalósulása elméletileg és gyakorlatilag is kizárt.

A szocialista államhatalom alternatívája

A szocializmus a bérabszolgaság eltörlésével, a kollektívizmussal, valamint a gazdasági, politikai és társadalmi egyenjogúságon alapuló szocialista demokrácia megvalósításával törvényesen védi az emberi és szabadságjogokat. A szocialista berendezkedés védelmét a joguralom keretei között a proletárdiktatúra biztosítja, míg a társa-

dalmi tudatot az ideológiai felépítmény révén a tudományos világnézet irányába alakítja.

Történeti példa: Az 1949. évi XX. törvény (A Magyar Népköztársaság Alkotmánya)

„A nagy Szovjetunió fegyveres ereje felszabadította országunkat a német fasiszták igája alól, szétzúzta a földesurak és nagytőkések népellenes államhatalmát, megnyitotta dolgozó népünk előtt a demokratikus fejlődés útját. A Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama. A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé.”

Az 1949-es alkotmányos berendezkedés főbb gazdasági és politikai jellemzői:

Tulajdonviszonyok: A termelési eszközök zöme társadalmi tulajdonként az állam, a közületek vagy szövetkezetek tulajdonában van. Termelési eszközök magántulajdonban is lehetnek, de a magántulajdon és a magánkezdeményezés a köz érdekeit nem sértheti. A munkával szerzett tulajdont az Alkotmány elismeri és védi.

Tervgazdálkodás: A Magyar Népköztársaság gazdasági életét az állami népgazdasági terv határozza meg.

A munka joga és kötelessége: A társadalmi rend alapja a munka. Minden munkaképes polgárnak joga, kötelessége és becsületbeli ügye, hogy képességei szerint dolgozzék. Az állam biztosítja a munkához való jogot és a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazást, amelyet a népgazdaság termelőerőinek tervszerű fejlesztésével valósít meg.

Választójog: Az országgyűlési képviselőket általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján, titkos szavassal választják. Ugyanakkor a dolgozó nép ellenségeit és az elmebetegeket a törvény a választójogból kirekeszti.

Kislexikon a marxista fogalmakhoz

Alap és felépítmény: A társadalom **alapja** a gazdasági szerkezet, a termelési viszonyok összessége, amelyet végső soron a termelőerők fejlődési szintje határoz meg.

A **felépítmény** az alapnak megfelelő politikai, filozófiai, jogi, erkölcsi, művészi és vallási nézetek, valamint az ezeknek megfelelő intézmények és szervezetek összessége. A felépítmény elemei közül döntő szerepe van az államhatalomnak. A fejlődés során az alap játssza az elsődleges szerepet, ugyanakkor a felépítmény is aktívan visszahat az alapra: gyorsíthatja vagy akadályozhatja a fejlődést. Különösen fontos szerepe van a szocialista társadalom felépítményének, amely tudatosan segíti a szocializmus gazdasági alapjainak lerakását.

Állam: Az uralkodó osztály politikai hatalmának legfőbb szerve. Feladata az uralkodó osztály érdekeinek védelme, a fennálló termelési és társadalmi viszonyok fenntartása, a szemben álló erők elnyomása, valamint a társadalom irányítása a hatalmon lévők érdekei szerint. Jellemét és céljait végső fokon a gazdasági rendszer határozza meg. Az állam a hatalmát erőszakszervezetek (hadsereg, rendőrség, büntetés-végrehajtás) és a hivatali apparátus útján biztosítja.

Az állam elhalása: Az állam történelmi kategória, a kibékíthetetlen osztályellentétek terméke és megnyilvánulása. A szocialista forradalom megsemmisíti a tőkés ál-

lamhatalmat, és létrehozza az új típusú szocialista államot (a dolgozó többség hatalmát). A szocializmus megszilárdulásával az erőszakszervezetek fokozatosan elveszítik jelentőségüket, az állam funkciói (gazdasági-szervező, kulturális-nevelő) átalakulnak, és sok feladat fokozatosan a társadalmi szervezetek kezébe megy át, felkészítve a társadalmat az osztály nélküli kommunizmusra.

Összehasonlító táblázat

Az alábbi táblázat strukturáltan veti össze a dokumentumban megjelenő állításokat a különböző ideológiai és elméleti szempontok alapján:

Vizsgált dimenzió	Kapitalista / Liberális szempont	Kommunista / Marxista szempont	Tudományos / Államelméleti szempont
Az államhatalom szerepe	Semleges intézmény, amely biztosítja a joguralmat, a piac működését és a magántulajdon védelmét.	Az uralkodó osztály elnyomó eszköze a dolgozó többséggel (osztályellenességgel) szemben.	Olyan intézményrendszer, amelynek funkcióit (jogi, katonai, gazdasági) a mindenkori társadalmi-gazdasági struktúra határozza meg.
A bér munka jellege	Önkéntes szerződésen alapuló jogviszony; a dolgozó szabadon válthat munkahelyet vagy vállalkozhat.	Strukturális kényszeren alapuló „bérrabszolgaság”, ahol a dolgozó a pusztán túlélésért kénytelen eladni munkaerejét.	A munkaerő áruvá válása a piacgazdaságban, amely gazdasági függőséget és aszimmetrikus alkupozíciókat eredményez.
A tulajdonjog megítélése	Szent és sérthetetlen alapjog, amely kiterjed a személyes javakra és a termelőeszközökre is (Alaptörvény).	A kizsákmányolás alapja; a termelőeszközök magántulajdonát fel kell számolni és kollektivizálni kell.	A javak feletti rendelkezés jogi kodifikációja, amely meghatározza a társadalom gazdasági szerkezetét (alapját).
Az emberi méltóság és jogok	A polgári szabadságjogok és a törvény előtti egyenlőség garantálják a méltóságot.	A kapitalizmusban a jogi egyenlőség csak illúzió; valódi méltóság csak a gazdasági egyenjogúsággal (szocializmus) érhető el.	Olyan társadalmi konstrukció, amelynek érvényesülése feszültségben áll a gazdasági kényszekkel és az egyenlőtlenségekkel.
A társadalmi tudat alakítása	Pluralizmus, szólás- és gondolat szabadság jellemzi a társadalmat.	Az uralkodó osztály a felépítményen keresztül monopolizálja az erkölcsöt és a világnézetet a tőke védelmében.	A domináns ideológia szorosan összefügg a hatalmi és gazdasági struktúrák fenntartásával (hegemónia).
Történeti távlatok / Jövőkép	A piacgazdaság és a liberális demokrácia a társadalmi fejlődés stabil, fenntartható végpontja.	A kapitalizmus elkerülhetetlenül fasiszálódik vagy összeomlik; a végső cél az állam elhalála és az osztály nélküli kommunizmus.	Az államformák és gazdasági modellek történelmi kategóriák, amelyek a belső konfliktusok és a termelőerők fejlődése révén változnak.

Tudományos osztályértékelés

A bemutatott elméleti keret a **dialektikus és történelmi materializmus** következetes alkalmazása a modern és a történelmi államformákra. A szöveg nem a polgári jogbölcselet absztrakt vagy idealizált kategóriáival operál, hanem a társadalmat a valóságos anyagi alapok és a kibékíthetetlen osztályellentétek felől elemzi.

A fasiszta kapitalizmus és a tőkés önkényuralom realitása

A tőkés termelési mód lényegéből fakad, hogy a kapitalizmus mindegyik formája strukturálisan kizsákmányoló, bérabszolutartó társadalmi forma. Ebből a megközelítésből a polgári demokrácia intézményrendszere és a nyíltan diktatórikus struktúrák között nem minőségi, hanem csupán módszertani különbség áll fenn.

A **polgári demokrácia** a joguralom látszatával és a pluralizmus illúziójával valóítja meg ugyanazt a kizsákmányolást („*mosolygó fasizmus*”).

A **hanyatló kapitalizmus** fázisában a tőkés osztály – kiváltságai és pozíciói védelmében – a nyílt osztályönkényuralmat hívja segítségül. Ennek eredményeképpen a proletárok valójában a hatalom semelyik ágában nem vehetnek részt; a hatalommegosztás liberális tana el fedi azt a valóságot, hogy a döntéshozatal teljes egésze a tőkés osztály monopóliuma.

Az 1949-es alkotmány és a munkásállam valósága

Az 1949. évi XX. törvény szövegének és háttérének vizsgálata mentes a polgári történetírás által rásütött idealizálástól. A Magyar Népköztársaság állama és joga a valóságban a dolgozók osztályérdekeit emelte a legfelső szintre, radikálisan megtörve a nagytőkések és a nagybirtokos földesurak népellenes hatalmát.

Az állam és a társadalom irányító ereje a **kommunista párt** volt, amely nem absztrakt bürokratikus testületként, hanem szociológiailag és ideológiailag is egy tiszta dolgozói pártként működött.

Ez a párt a dolgozókból épült fel, az ő közvetlen anyagi, gazdasági és politikai érdekeiket képviselte és érvényesítette az államhatalom minden szintjén. Ez a berendezkedés tehát a valóságos és működő proletárdiktatúra történelmi realizációja volt.

Az Alaptörvény mint a totális kapitalista önkényuralom kódexe

A hatályos Alaptörvény rendszerkritikai és materialista vizsgálata világosan feltárja, hogy az okirat struktúrája és cikkelyei közvetlenül azt deklarálják és szolgálják, hogy a társadalom bérabszolutartó formaként működjön.

A magántulajdon szentségének és a vállalkozás szabadságának alkotmányos rögzítése a tőkés kizsákmányolás és a termelőeszköz-tulajdonosok kiváltságainak jogi garanciája, aminek a szövegben szereplő összes többi tulajdonság és szabadságjog alá van rendelve.

Mivel a jelenlegi parlamenti és törvényhozási rendszerben **egyáltalán nincs proletár érdekképviselő**, a bérből és fizetésből élők strukturálisan ki vannak zárva a valóságos államhatalomból. Ez a kizárólagosság a jelenlegi berendezkedést a tőke **totális**

kapitalista önkényuralmává teszi, amely a jogi formák mögé rejti a dolgozó osztály totális elnyomását.

Következtetés

A tanulmány sikeresen bizonyítja, hogy az állam és a jog sohasem független az anyagi valóságtól: minden alkotmány az **uralkodó osztály kodifikált akarata**. Az 1949-es alkotmány a dolgozó nép valóságos és intézményesített hatalmának dokumentuma volt, míg a hatályos Alaptörvény a tőkés osztály totális önkényuralmának és a bérabszolgaság fenntartásának modern jogi biztosítója.

Az államhatalom az osztálytársadalmakban

Az államhatalom feladata

Az államhatalom az osztálytársadalmakban alapvetően az uralkodóosztály osztályérdekében működik; az alapvető célja az uralkodóosztály osztályérdekének a megvédelzése, az osztályellenség elnyomása, a képviselőik szabadságjogainak akár a szélsőséges korlátozása is.

Az osztálytársadalmakban a demokrácia alapvetően az uralkodó osztály(ok) érdekegyeztetési, érdek érvényesítési lehetősége, azonban a diktatúra különböző formái is az uralkodó osztály(ok) érdekét valósítja meg, amely alapvetően az osztályellenség elleni hatalmi eszköz.

„Az **államhatalom** olyan fogalom, amely az állam rendelkezésére álló hatalmi eszközöket jelenti. Ezek az eszközök lehetnek jogi, politikai, gazdasági vagy katonai jellegűek.“

Az emberi jogok és a bérabszolgaság összefüggései (MI)

Az emberi jogok eszméje két fő pilléren, az **emberi méltóságon** és az **egyenlőségen** nyugszik. Ezen elvek alapján a rabszolgaság és a szolgaság minden formája szigorúan tilos. Ebből adódóan a bérabszolgaság (wage slavery) elutasítása – elvben és a gyakorlatban is – szervesen kapcsolódik az emberi jogok egyetemes rendszeréhez.

A témát alapvetően két ellentétes megközelítés jellemzi:

A választási lehetőség illúziója (kritikus álláspont): Bár a munkavállaló jogilag szabad, a létfenntartás kényszere (étel, lakhatás, egészségügy) miatt kénytelen eladni a munkaerejét. A valós döntési helyzet így gyakran nem a munka és a szabadidő, hanem a kizsákmányoló feltételek elfogadása és a teljes elszegényedés között dől el.

Önkéntes szerződés és mobilitás (védelmező álláspont): A klasszikus rabszolgasággal ellentétben – ahol fizikai erőszak uralkodik – a modern munkaviszony önkéntes szerződésen alapul. A dolgozónak joga van munkahelyet váltani, vállalkozni, továbbképzéseken részt venni, vagy jobb feltételekért tárgyalni.

Összességében az, hogy a kapitalizmust bérabszolgatartó társadalomnak tekintjük-e, egyéni politikai és gazdaságfilozófiai értékrend függvénye. A fogalom hatásosan világít rá a gazdasági kényszerekre és egyenlőtlenségekre, miközben a rendszer támogatói a jogi szabadságot és a mobilitás lehetőségét hangsúlyozzák.

A kapitalista államhatalom

Alapvető feladata a kapitalista kizsákmányolás érdekében a társadalmi forma védelme, a bér-rabszolgaság fenntartása, ennek érdekében azonban az emberi- jogok és -méltóság törvényes megsértése valósul meg.

A kapitalista gazdaság csak az emberi jogok megsértésével, a bér-rabszolgasággal működik. Ennek alapja a termelőeszközök magántulajdona, amit a szocializmus a kollektivizálással törli meg.

A kapitalizmus a kizsákmányolás érdekében az államhatalom támogatásával a társadalmi tudatot befolyásolja a felépítményével, a világnézetének az erkölcsének a monopóliumával.

A fasiszta-kapitalizmus államhatalma

A kapitalizmus a hanyatlásával a kapitalista szocializmusba jutott, a védelmét a fasiszta-kapitalizmus különböző megjelenési formában szolgálja. A polgári demokráciában ez a joguralommal valósul meg, ez a mosolygó fasizmus. A demokráciát elvető fasiszta kapitalizmus jellegzetes alaptípus a hitleri klasszikus fasizmus. A fasiszta-kapitalizmus e két típus alapján változatos formában a körülményekhez alkalmazkodva valósul meg.

A kapitalista államhatalomnak a fasiszta-kapitalizmus céljait kell szolgálnia.

Magyarország hatályos alkotmánya Magyarország Alaptörvénye a rendszer alapjainak értelmezése

Az Alaptörvény gazdasági és jogi alapjai (MI)

Tulajdonjog: „Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. [...] A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.” Ez a védelem egyaránt vonatkozik a személyes tárgyakra és a termelőeszközökre (gyárakra, gépekre).

Vállalkozás szabadsága: „Magyarország gazdasága az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.” Ez biztosítja, hogy bárki szabadon birtokolhat vállalkozást és az annak működéséhez szükséges eszközöket.

Kényszer tilalma: „Senkit sem lehet rabszolgaságban vagy szolgaságban tartani.” / „Senkit sem lehet kényszermunkára igénybe venni.”

Az alkotmányos keretek és a valóság ellentmondása

Mivel az Alaptörvény piacgazdaságot rögzít, magát a kapitalista berendezkedést nem tekinti jogsértőnek. Emiatt a rendszerkritikai értelemben vett „bérrabszolgaság” mint strukturális jelenség nem jelenik meg az alkotmányban, és a törvények nem tiltják a bémunkát.

A bérrabszolgaság kritikusai szerint ugyanakkor a munkaerő pusztán áruvá válása sérti a humanizmust, miközben az Alaptörvény II. cikke kimondja: „Az emberi méltóság sérthetetlen.”

Rendszerkritikai következtetés

A tőkés termelés alapja a bémunka és a profitmaximalizálás. Ez a működés strukturális kényszeren alapul: a dolgozónak – örökölt tőke vagy föld hiányában – el kell adnia a munkaerejét a pusztán túlélésért (ételért, lakhatásért, számlákért).

Ebben az értelemben a munkavégzés nem önkéntes, hanem a létfenntartás által diktált kényszer. A rendszer így elkerülhetetlenül bérrabszolgaságot szül, ami miatt a kapitalizmus keretein belül az emberi méltóság valódi megvalósulása elméletileg és gyakorlatilag is kizárt.

A szocialista államhatalom

A szocializmus a bér-rabszolgaság eltörlésével, a kollektivizmussal, a valódi, a gazdasági-politikai-társadalmi egyenjogúságon alapuló szocialista demokrácia megvalósításával törvényesen védi az emberi- és a szabadság-jogokat. A szocializmus védelmét a joguralommal a proletárdiktatúra támogatja, a társadalmi tudatot a felépítményével a tudományos világnézetre alakítja.

1949. évi XX. törvény A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA

„A nagy Szovjetunió fegyveres ereje felszabadította országunkat a német fasiszták igája alól, szétzúzta a földesurak és nagytőkések népellenes államhatalmát, megnyitotta dolgozó népünk előtt a demokratikus fejlődés útját.

A Magyar Népköztársaság a munkások és dolgozó parasztok állama. A Magyar Népköztársaságban minden hatalom a dolgozó népé. A Magyar Népköztársaságban a termelési eszközök zöme társadalmi tulajdonként az állam, a közületek vagy szövetkezetek tulajdonában van. Termelési eszközök magántulajdonban is lehetnek. A Magyar Népköztársaság gazdasági életét állami népgazdasági terv határozza meg. A munkával szerzett tulajdont az Alkotmány elismeri és védi.

A magántulajdon és a magánkezdeményezés a köz érdekeit nem sértheti. A Magyar Népköztársaság társadalmi rendjének alapja a munka. Minden munkaképes polgárnak joga, kötelessége és becsületbeli ügye, hogy képességei szerint dolgozzék. A Magyar Népköztársaság biztosítja polgárai számára a munkához való jogot és a végzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazást. E jogot a Magyar Népköztársaság a népgazdaság termelő erőinek tervszerű fejlesztésével és a népgazdasági terven alapuló munkaerőgazdálkodással valósítja meg.

Az országgyűlési képviselőket a Magyar Népköztársaság választópolgárai általános, egyenlő és közvetlen választójog alapján, titkos szavazással választják. A dolgozó nép ellenségeit és az elmebetegeket a törvény a választójogból kirekeszti.“

Marxista fogalomlexikon

Alap és felépítmény: a társadalom alapja: a gazdasági szerkezet, a termelési viszonyok összessége, amit végső soron a termelőerők fejlődése határoz meg.

A felépítmény: az alapnak megfelelő politikai, filozófiai, jogi, erkölcsi, művészi, vallási nézetek és ezeknek megfelelő intézmények, szervezetek összessége. Ezek közül döntő szerepe van az államhatalomnak.

A fejlődés során az alapnak van elsődleges szerepe, ugyanakkor a felépítmény is aktív szerepet játszik a társadalom fejlődésében, visszahat az alapra, gyorsítja vagy akadályozza a fejlődést. Különösen fontos szerepe van a szocialista társadalom felépítményének, amely segíti a szocializmus gazdasági alapjainak lerakását.

Állam: az uralkodó osztály politikai hatalmának legfőbb szerve, amelynek feladata az uralkodó osztály érdekeinek védelme, a fennálló termelési és társadalmi viszonyok fenntartása, a vele szemben álló társadalmi-politikai erők elnyomása, a társadalom ügyeinek az uralkodó osztály érdekeinek megfelelő intézése és irányítása, az uralkodó osztály érdekeinek védelme külső erőkkel szemben.

Jellegét és céljait végső fokon a gazdasági rendszer határozza meg. Az állam az uralkodó osztály hatalmát különböző erőszakszervezetek és intézmények (hadsereg, rendőrség, büntetőszervek, hivatali apparátus) rendszerével biztosítja.

Az állam történelmi kategória: a kibékíthetetlen osztályellentétek terméke és megnyilvánulása. A szocialista forradalom megsemmisíti a volt uralkodó osztály államhatalmát és megvalósítja az új típusú szocialista államot, amely a dolgozó többség hatalmát biztosítja.

A szocialista állam nélkül nem lehetséges a szocializmus felépítése, az osztálykülönbségek teljes felszámolása, az osztály nélküli kommunista társadalom elérése. A szocializmus megszilárdulása és fejlődése eredményeként az erőszakszervezetek fokozatosan elvesztik jelentőségüket, míg az állam, gazdasági-szervező és kulturális-nevelő funkciói még sokáig nélkülözhetetlen lesznek; az állam sok funkciója fokozatosan a társadalmi szervezetek kezébe megy át.

SaLa